

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПАРВОЗЛАР
ХАВФСИЗЛИГИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ ДАВЛАТ
ИНСПЕКЦИЯСИ БОШЛИҒИНИНГ
БУЙРУҒИ

324 Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Респуб-
ликаси фуқаро авиациясининг ҳаво кемалари экипаж
аъзоларининг иш вақти ва дам олиш вақтини нормалаштириш»
авиация қоидаларини (ЎзР АҚ-94) тасдиқлаш тўғрисида

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2010 йил
15 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 2141*

(2010 йил 25 сентябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикаси фуқаро авиациясининг фаолиятини тартибга
солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ИКАОнинг стандартлари ва тав-
сияларини инобатга олган ҳолда такомиллаштириш мақсадида **буюраман:**

1. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси фуқаро авиа-
циясининг ҳаво кемалари экипаж аъзоларининг иш вақти ва дам олиш вақ-
тини нормалаштириш» авиация қоидалари (ЎзР АҚ-94) иловага мувофиқ
тасдиқлансин.

2. Мазкур буйруқ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида дав-
лат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга
киради.

Бошлиқ

Т. ЎЛЖАЕВ

Тошкент ш.,
2010 йил 18 август,
96-сон

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 й.

Ўзбекистон Республикаси
Парвозлар хавфсизлигини назорат қилиш
давлат инспекцияси бошлиғининг 2010 йил
18 августдаги 96-сон буйруғига
ИЛОВА

**Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси
фуқаро авиациясининг ҳаво кемалари экипаж аъзоларининг
иш вақти ва дам олиш вақтини нормалаштириш»
АВИАЦИЯ ҚОИДАЛАРИ (ЎЗР АҚ-94)**

Мазкур Қоидалар Халқаро фуқаро авиацияси тўғрисидаги Конвенциясининг (Чикаго, 1944 йил 7 декабрь) 6-иловаси, Ўзбекистон Республикаси Ҳаво кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 й., 6-сон, 247-модда) ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 26 февралдаги 90-сон «Ўзбекистон Республикаси парвозлар хавфсизлигини назорат қилиш давлат инспекцияси фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 8-сон, 99-модда) мувофиқ Ўзбекистон Республикаси фуқаро авиациясининг ҳаво кемалари экипаж аъзоларининг иш вақти ва дам олиш вақтини нормалаштириш тартибини белгилайди.

І. Умумий қоидалар

1. Ушбу Қоидаларда қуйидаги асосий тушунчалар ишлатилади:

асосий экипаж — парвоз топшириғини бажариш учун қўшимча экипаж аъзоларисиз, шунингдек парвоз топшириғи аэродром машқлари ёки ўқув парвозларини назарда тутса, машқ қилувчи экипаж аъзоларисиз тайинланган экипаж таркиби;

базавий аэропорт (база) — экипаж аъзоларининг доимий ишлайдиган аэропорти;

базавий вақт — базавий аэропорт жойлашган жой ёки экипаж аъзолари 72 соат ва ундан ортиқ вақт турган бошқа аэропорт учун ҳисобланадиган вақт;

борткузатувчилар бригадасининг кўпайтирилган таркиби — меъёридан ортиқ парвоздаги хизмат вазифаларини бажаришда мустаҳкам ишлаш қобилиятини сақлаш учун парвоздаги бригада аъзоларига дам бериш мақсадида бригада аъзолари сонининг кўпайтирилган борткузатувчилар бригадаси;

дам олиш вақти — экипаж аъзоларининг хизмат вазифаларини бажариш давридан сўнг ва/ёки бажариш давридан олдин хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилинган узлуксиз ва маълум вақт даври;

захирада навбатчилик вақти — экипаж аъзолари парвоз топшириғини бажариш учун доимий тайёрликда бўладиган вақт;

захирадаги навбатчилик — экипаж аъзоси парвозга доимий тайёр-

гарликда бўлиш мақсадида профилакторийда, меҳмонхонада, махсус жиҳозланган хонада, шунингдек эксплуатант рухсати билан уй шароитларида навбатчилик қилиш;

иш вақтининг жамланган ҳисоби — жамлаш усули билан ҳисоб вақт даври (24 соат, ҳафта, ой) учун экипаж аъзоларининг иш вақтини фактик ҳисоби;

кўпайтирилган парвоз иш вақтининг давом этиши — сутка вақти ва режали қўнишлар сони ҳисобга олинган ҳолда узлуксиз 24 соатлик давр мобайнида тўлиқ кўпайтирилмаган (кучайтирилмаган) экипаж аъзоларининг ушбу Қоидаларда белгиланган кўпайтирилган парвоз иш вақтининг давом этиши;

меъёрдан ортиқ парвоз — парвоз иш вақтини нормал давом этишидан кўпроқ давом этувчи парвоз (ёки рейс бўйича парвозлар серияси);

меъёрдан ортиқ парвоздаги экипаж аъзосининг ишдаги танаффуси — узун муддатли парвозни хавфсизлигини таъминланишини ва соғлиқ сақланишини кўзлаб, организм психофизиологик функцияларини ва профессионал фаолиятини лозим даражада сақлаш учун қисқа муддатли дам олиш мақсадида меъёридан ортиқ парвоздаги экипаж аъзоси хизмат вазифаларини бажаришдан озод этиладиган вақт даври;

оралиқ аэропорт — парвозни бажариш вақтида ХК қўниши режалаштирилган оралиқ аэропорт;

оралиқ ёки якуний аэропортда тўхтаб туриш вақти — ҳаво кемаси (кейинги ўринларда ХК деб юритилади) қўнганидан кейин двигателнинг ўчирган вақтидан бошлаб парвозни давом эттириш ёки бошқа парвозни амалга ошириш учун двигателни ҳаракатга келтиришгача бўлган вақт;

охирги аэропорт — парвозлар тугайдиган аэропорт;

парвоз вақти — парвоздан олдин ХК двигателини ҳаракатга келтиришдан бошлаб қўнгандан кейин охирги ХК двигателини ўчиришгача ҳисобланган экипаж аъзоларининг парвоз иш вақтининг бир қисми;

парвоз вақтининг йиллик меъёри — календарь йилдаги экипаж аъзолари парвоз вақтининг йиғиндиси бўйича ушбу Қоидаларда белгиланган чеклов;

парвоз вақтининг ойлик меъёри — календарь ойдаги экипаж аъзолари парвоз вақтининг йиғиндиси бўйича ушбу Қоидаларда белгиланган чеклов;

парвоз иш вақтининг максимал давомийлиги — максимал экипаж таркиби учун суткалар вақти ва режали қўнишлар сони ҳисобга олинган узлуксиз 24 соатлик даврдаги мазкур Қоидаларда белгиланган парвоз иш вақтининг йўл қўйилган давомийлиги;

парвоз иш вақтининг нормал давом этиши — минимал экипаж таркиби учун суткалар вақти ва режали қўнишлар сони ҳисобга олинган узлуксиз 24 соатлик даврдаги мазкур Қоидаларда белгиланган парвоз иш вақтининг давомийлиги;

парвоз олдидан тайёрланиш вақти — барча экипаж аъзоларининг парвоз учун келган вақтидан бошлаб ХК двигателларини парвоз олдидан ҳаракатга келтиришгача бўлган узлуксиз вақтнинг бир қисми;

парвоздан кейин дам олиш вақти — соғлиқни сақлаш ва кейинги парвозларда хавфсизликни таъминлашни кўзлаб, ўта чарчаш ва касалликларнинг ривожланишини профилактика қилиш мақсадида организмнинг психофизиологик функцияларини тиклаш учун эксплуатант томонидан экипаж аъзоларига парвоз топшириғи бажарилганидан сўнг бериладиган узлуксиз давом этувчи вақтнинг бир қисми;

парвоздан кейинги иш вақти — ХК двигателлари ўчирилганидан бошлаб экипаж аъзоларининг парвоздан кейинги ишларни тугатишигача бўлган узлуксиз вақтнинг бир қисми;

парвозлар оралиғидаги дам олиш вақти — ҳар кунги парвозларни бажариш вақтида дам олиш учун экипаж аъзоларига эксплуатант томонидан бериладиган узлуксиз вақтнинг бир қисми;

парвознинг режалаштирилмаган ҳолатлари — парвоз топшириқларини бажаришда парвоз иш вақтига ва дам олиш вақтига таъсир қилувчи парвоз режасида назарда тутилмаган вазият ёки ҳолатлар;

регламентланган танаффус — экипаж аъзоларининг ишлаш қобилятини тиклаш мақсадида, меъёрдан ортиқ парвозларда, шунингдек махсус авиация ишларини (кейинги ўринларда МАИ деб юритилади) ўтказишдаги парвозлар оралиғида экипаж аъзолари дам олиши учун танаффус;

толиқиш — экипаж аъзосининг ХКни хавфсиз бошқариш ёки хизмат вазифаларини бажариш қобиляти ва фаоллигининг сусайишига олиб келиши мумкин бўлган уйқусизлик ёки узоқ давом этган хушёрлиги ва/ёки жисмоний фаолияти натижасида жисмоний ёки ақлий ишлаш фаолияти сусайишининг физиологик ҳолати;

тунги (кундузги) парвоз вақти — экипаж аъзолари қуёш ботгандан (чиққандан) қуёш чиқишигача (ботишигача) парвозни бажарадиган вақт даври;

учишга оид икки таркибли экипаж — қисқа муддатли дам олиш ва ўз кучини тиклаш учун меъеридан ортиқ парвоздаги экипажнинг ҳар бир аъзосига танаффус тақдим этилиши мумкин бўлган бир парвоз топшириқли экипаж аъзоларининг кўпайтирилган парвоз таркиби;

хизмат вазифалари — эксплуатантнинг кўрсатмаси бўйича экипаж аъзоси бажариши шарт бўлган ҳар қандай вазифа, шу жумладан парвоз мажбуриятлари, маъмурий иш, тайёргарлик, хизмат вазифасини бажарадиган жойга кўчиш ва захирада бўлиш, агар улар толиқишга олиб келадиган бўлса;

экипаж аъзоларининг кўпайтирилган парвоз таркиби — меъеридан ортиқ парвозда мустаҳкам ишлаш қобилятини сақлаш мақсадида экипаж аъзоси (аъзолари)га қисқа муддатли дам олиш учун ишдан танаффус бериш мақсадида бир ёки ундан кўп аъзога кўпайтирилган экипаж аъзоларининг таркиби;

экипажнинг минимал таркиби — парвоз эксплуатацияси бўйича қўлланмада (кейинги ўринларда ПЭҚ деб юритилади) белгиланган экипаж таркиби;

экипажнинг стандарт куни — экипаж аъзоларини доимий базалашган

ёки вақтинча яшаб турган жойда яшаш муддати 3 суткадан ортиқ (шу жумладан кетма-кет 3 тун)ни ташкил қилган жойдаги соат поясининг 6 соат 00 дақиқадан 22 соат 00 дақиқагача бўлган вақт оралиғи;

экипажнинг стандарт туни — экипаж аъзоларини доимий базалашган ёки вақтинча яшаб турган жойда яшаш муддати 3 суткадан ортиқ (шу жумладан кетма-кет 3 тун)ни ташкил қилган жойдаги жорий сутканинг соат пояси 22 соат 00 дақиқадан кейинги сутканинг 6 соат 00 дақиқагача бўлган вақт оралиғи;

эстафетада бўлиш вақти — экипаж аъзолари базавий аэропортдан ажралган ҳолда талаб қилинадиган жойда парвозларни давом эттириш мақсадида бошқа экипажни алмаштириши учун узлуксиз вақтнинг бир қисми;

эстафетали қатнов — ораликдаги ёки охириги аэропортда ХҚни бир экипаждан бошқа экипажга топшириш амалга ошириладиган рейс.

кўнишларсиз транскенглик парвоз — шимолий (66 даражадаги шимолий кенглик) ва жанубий (66 даражадаги жанубий кенглик) кенгликларни кесиб ўтувчи парвоз;

кўнишларсиз трансмеридиан парвоз — беш ва ундан ортиқ соат поясларини кесиб ўтувчи парвоз;

хаво кемасининг катта командири — экипажни каттаси қилиб тайинланган ва парвоз топшириғининг «ХҚК» графасида биринчи бўлиб ёзилган, инструкторлик ишларини бажариш рухсатига эга бўлган кўпайтирилган (кучайтирилган) экипаж таркибидаги ХҚ командирларининг (кейинги ўринларда ХҚК деб юритилади) иккитасидан бири.

2. Эксплуатант иш вақти, парвоз вақти, парвоз иш вақти ва дам олиш вақтининг меъёрларини Авиация маъмурияти томонидан белгиланган қоидаларни инобатга олган ҳолда белгилайди. Мазкур меъёрлар эксплуатант томонидан экипаж аъзоларининг толиқишини назорат қилишга имконият беради ва Парвозларни бажариш бўйича қўлланмага (кейинги ўринларда ПБҚ деб юритилади) киритилади.

3. Белгиланган меъёрлардан четга чиқиш зарурати туғилган ҳолатларда эксплуатант бундай четга чиқишларни амалга оширишга йўл қўювчи восита ва услубларни белгилаб беради. Бунда парвоз хавфсизлигининг эквивалентлик даражаси таъминланади, восита ва услублар эса Ўзбекистон Республикаси Парвозлар хавфсизлигини назорат қилиш давлат инспекцияси билан келишилади.

4. Эксплуатант экипажнинг ҳар бир аъзоси бўйича иш вақти, парвоз вақти, парвоз иш вақти ва дам олиш вақт даври ҳисобини олиб боради. Ҳисоб учун фойдаланиладиган ҳужжатларнинг шакллари эксплуатант томонидан ишлаб чиқилади ва ПБҚга киритилади ҳамда қуйидаги маълумотларни ўз ичига олади: ҳар бир ҳисоб даврининг бошланиши ва охири, шунингдек ҳар бир ҳисоб даврининг давомийлиги ва жамланма натижалари.

5. Эксплуатантга парвоз хавфсизлигига салбий таъсир қилиши мумкин бўлган даражагача экипаж аъзосининг толиққанлиги маълум бўлса ёки таҳмин қилса, экипаж аъзосига ХҚни эксплуатация қилишга топшириқ бермаслиги лозим.

6. Экипаж аъзоси парвоз хавфсизлигига салбий таъсир қилиши мумкин бўлган даражагача толиққанда ўз вазифаларини бажармаслиги керак.

7. Экипаж аъзоси дам олиш учун қилинган шароитлардан унумли фойдаланиши, шунингдек ўзининг дам олиш вақтини шундай режалаштириб ўтказиши керакки, тўлақонли куч тикланиши таъминлансин. Экипаж аъзоси тегишли дам олишдан кейин, лозим бўлган ҳолатда хизмат вазифасини бажаришга етиб келиши керак.

8. Экипаж аъзоси ўзининг иш вақти, парвоз вақти, парвоз иш вақти ва дам олиш вақти шахсий ҳисобини юритиши лозим.

II. Экипаж аъзоларининг иш вақти

1-§. Ердаги иш вақти

9. Экипаж аъзосининг иш вақти ердаги иш вақти ва парвоздаги иш вақти йиғиндисидан жамланади.

10. Экипаж аъзоларига кетма-кет 7 календарь кун учун 36 соатдан иборат қисқартирилган иш вақти белгиланади.

11. Экипаж аъзолари учун иш вақтининг жамланган ҳисоби қўлланилади.

12. Экипаж аъзоларининг ердаги иш вақти қуйидагиларни ўз ичига олади: бўлинмаларда ишлаш вақти (парвозларга олдиндан тайёрланиш, парвозларни таҳлил қилиш, ҳужжатларни ўрганиш, профессионал машғулотлар, тренажёрларда ишлаш, билимларни синаш, парвоз ва хизмат ҳужжатларини расмийлаштириш ва бошқалар);

малака ошириш курсларида ўқиш вақти;

тиббий-учиш эксперт комиссиясидан ўтиш вақти;

захирада навбатчилик қилиш вақти;

оралиқ ёки охириги аэропортдаги экипаж аъзолари алмашинуви эстафетасида бўлиш вақти;

базавий аэропортда ХҚга юк ортиш ва тушириш вақти (хизмат кўрсатувчи ходимлар — бортоператорлар ва борткузатувчилар учун);

парвоз топшириғини бажариш билан боғлиқ бўлмаган ерда бажариладиган бошқа ишларни бажариш вақти.

13. Экипаж аъзоларининг ердаги иш вақти эксплуатант томонидан белгиладиган тартибда регламент қилинади. Бунда экипаж аъзоларининг ердаги иш вақти парвоз иш вақтига киритилмайди.

14. Захирадаги навбатчилик 24 соатдан ошмаслиги керак. Эксплуатант экипаж аъзоларини дам олиш учун зарур шароитга эга бўлган хоналарга жойлаштиришни таъминлайди (агар навбатчилик уй шароитида ўтмаса). Захирадаги навбатчиликнинг ҳақиқий вақти эксплуатант томонидан белгиланган тартиб бўйича ҳисоб даври учун иш вақтига киритилади, лекин экипаж аъзоси парвозни бажариш учун захирадан чақириб олинган бўлса, парвоз иш вақтига киритилмайди.

15. Аэропортларда экипаж алмашинуви эстафетасида бўлган вақт, берил-

ган дам олиш кунлари бундан мустасно, агар улар берилган бўлса, эксплуатант томонидан белгиланган тартибда ҳисоб даври учун иш вақтига киритилади. Ушбу вақт парвоз иш вақтига киритилмайди.

2-§. Парвоз иш вақти

16. Парвоз иш вақти экипаж аъзосининг режа бўйича парвоз олди тайёргарликка етиб келган вақтидан бошланади ва парвоздан кейинги ишлар тамом бўлганидан кейин тугалланади.

17. Экипажнинг парвоз иш вақти ўз ичига қуйидагиларни олади:

парвоз олди тайёргарлиги вақти;

парвоз вақти;

оралиқ (охирги) аэропортда экипаж алмашинувисиз тўхтаб туриш вақти;

парвоздан кейинги иш вақти;

экипаж аъзоларига тўла дам олиш вақти берилмаган бўлса, бошланғич, оралиқ ва охирги аэропортлардаги режадаги учиш вақтидан кечиктирилган вақт;

хизмат топшириғи бўйича йўловчи сифатида учиш вақтининг 50 фоизи;

парвоз амалга оширилмаган ҳолларда ХК двигателлари ва тизимларини ёқиш, иситиш, ишлатиб кўриш вақт даври;

оралиқдаги ва охирги аэропортларда экипаж аъзолари иштирокида ХКга юк ортиш ва тушириш вақти;

18. Парвоз олди тайёргарлик вақти ХК аниқ турининг экипаж аъзоларини иш технологиясининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, экипаж аъзолари таркибига боғлиқ ҳолда меъёрланади ҳамда базавий аэропортда ва экипаж алмашинув аэропортида 1 соатдан кам бўлмаслиги, шунингдек экипаж алмашинувсиз оралиқ ва охирги аэропортларда 30 дақиқадан кам бўлмаслиги лозим.

19. Қатнов кечиктирилган ҳолларда экипаж аъзоларига дам олиш учун лозим бўлган шароитлар яратилмаган тақдирда, учишни кутиш вақти парвоз вақтига тўлиқ киритилади.

20. Сутка вақти (база вақти бўйича), экипажнинг таркиби ва режали қўнишларнинг сонига боғлиқ ҳолда узлуксиз 24 соатлик давр мобайнида ХК экипаж аъзолари учун нормал, кўпайтирилган ва максимал парвоз иш вақти давомийлиги ушбу Қоидаларга 1-иловага мувофиқ белгиланади.

21. Кўпайтирилган ёки учишга оид икки таркибли экипаж томонидан парвозларининг бажарилишида парвоз топшириғини бажаришга сарфланган парвоз иш вақти экипажнинг барча аъзоларига тўлиқ ҳисобланади.

22. Экипаж аъзоларининг парвоздан кейинги иш вақти ХКнинг турига қараб эксплуатант томонидан тасдиқланади ва бу вақт 30 дақиқадан кам бўлмаслиги лозим.

23. Парвоз топшириғини бажариш жойига ёки парвоздан кейин дам олиш жойига (парвоз топшириғи тугаганидан кейин) хизмат вазифасини бажариш бўйича йўловчи сифатида учиб борган экипаж аъзосига учишга сарфланган парвоз вақтининг 50 фоизи ҳисобланади. Парвоз топшириғини бажариш

жойига учиб боргандан кейин экипаж аъзолари парвоз иш вақтининг суткалик меъёрининг қолган қисми чегарасида (учиб бориш ҳисобга олинган ҳолда) дам олмасдан парвоз топшириғини бажаришга киришиши мумкин. Агар экипаж аъзоларининг парвоз иш вақти (учиб бориш ҳисобга олинган ҳолда) рухсат этилган суткалик меъёрдан ошмаган бўлса, экипаж аъзолари парвоз бажарилиши билан парвоздан кейин дам олиш жойига учиб бориши мумкин. Агар қолган парвоз иш вақти парвоз топшириғини бажариш ёки парвоздан кейин дам олиш жойига учиб бориш учун етарли бўлмаса, экипаж аъзоларига ухлаш учун шароит яратилиб, камида 12 соат давомида дам олгандан кейин парвоз топшириғини бажариш ёки парвоздан кейин дам олиш жойига учиб бориши мумкин.

24. Парвозни бажариш вақтида экипаж аъзоларининг парвоз иш вақти узилиши 4 соатдан ошиб кетса, (жадвал бўйича узоқ тўхтаб туриши, парвоз ушланиши, кундузги дам олиш вақти билан иш кунни ва бошқалар) бундай танаффуслар вақти, (парвоздан кейинги ишлар тугагандан кейин парвоз олди тайёргарлиги бошлангунча) агар экипаж аъзоларининг ҳаммаси хоналарга жойлаштирилиб, тўлиқ дам олиш имкониятлари билан таъминланган бўлсалар, парвоз иш вақтига киритилмайди. Парвозлар орасидаги 4 соатдан кам бўлган танаффус, дам олиш шароитидан қатъи назар, тўлиқ дам олиш вақти деб ҳисобланмайди ва экипажнинг парвоз иш вақтига қўшиб ҳисобланади.

25. ҲҚ тўхтаб турган вақтда экипаж аъзоларининг овқатланиш вақти парвознинг иш вақтига киритилмайди. Экипаж аъзоларига овқатланиш учун танаффуснинг давом этиши 0,5 соатдан кам ва 3 соатдан кўп бўлмаган вақт белгиланади.

26. Ўқув ва/ёки машқ аэродром парвозларини бажаришда экипажнинг парвоз иш вақти 10 соатдан ошмаслиги керак. Бундай парвозлар бажарилишининг тартиб ва шартлари эксплуатант томонидан белгиланади, бунда қўнишга киришнинг сони 25 тадан ошмаслиги, қўниш эса 12 тадан ортиқ бўлмаслиги керак.

27. Авиация кимёвий ишларни (кейинги ўринларда АКИ деб юритилади) ва МАИ бажаришда экипаж аъзоларининг парвоз иш вақти кунига 12 соатдан ошмаслиги, кундузги дам олиш билан бўлган (эрталабки парвоз ва тунги парвоз) иш кунига экипаж аъзоларининг парвоз жами иш вақтининг давом этиши кунига 10 соатдан ошмаслиги керак. Экипаж аъзолари дам олиш учун частота ва регламентланган танаффуслар вақти МАИ нинг ҳар бир тури учун эксплуатантнинг ПБҚ билан белгиланади.

Бундай регламентланган танаффусларнинг вақти экипаж аъзоларининг парвоз иш вақти давомийлиги жамланмасига киритилади.

Экипаж аъзоларига тўлиқ дам олиш вақти берилса, эрталабки парвозлар ва кечки парвозлар орасидаги танаффус (4 соатдан кўп даврга) ҳар кунги парвоз иш вақти давомийлиги жамланмасига киритилмайди.

28. Ишлаб чиқариш зарурати бўлганда парвозлар кўпайтирилган ёки икки таркибли экипаж томонидан парвоз иш вақтининг давомийлик меъёри муддати 2 ва 4 соатга ошган ҳолда бажарилиши мумкин. Кўпайтирилган ёки

икки таркибли экипаж томонидан ишларни бажариш тартиби ва шартлари эксплуатант томонидан авиаходимлар касабга уюшмаси билан келишилган ҳолда белгиланади ва ПБҚга киритилади.

Экипаж аъзоларининг бориш ва келиш йўналишларидаги меъёрдан ортиқ парвозлари, трансмеридиан, транскенгликдаги қўнишсиз парвозлари 7 кун давомида 1 мартадан ошмаган ҳолда ва 30 календарь кун давомида 2 мартадан ошмаган ҳолда (14 соатгача парвоз иш вақти билан меъёридан ошган парвозлар учун 30 календарь куни давомида 4 мартадан ошмаган ҳолда) режалаштирилиши мумкин.

29. Экипажга кетма-кет иккита стандарт тунли парвоз режалаштиришга рухсат этилмайди.

3-§. Парвоз вақти

30. Экипаж аъзоларининг ҳисоб даврида ХКнинг турлари бўйича парвоз вақти давомийлиги меъёрлари мазкур Қоидаларга 2-иловага биноан белгиланади.

31. ХКлари экипаж аъзолари учун парвоз вақти учини куни бўйича меъёрланмайди, чунки уларнинг парвоз иш вақти узлуксиз 24 соат ҳисоб даври мобайнида меъёрланади.

32. АКИ ва МАИ ишларини бажарувчи ХК экипаж аъзолари учун парвоз иш вақти учини куни бўйича меъёрланишидан ташқари эксплуатант ПБҚда қўшимча равишда аниқ иш тури учун битта парвознинг вақти, парвозлар сони ва учини кунига парвоз вақти меъёрланади.

33. Ишлаб чиқариш зарурати бўлганда, учини отряди шифокорининг ижобий хулосаси бўлганда, экипаж аъзосига унинг ёзма равишда берган розилиги билан парвоз вақти жамланмаси ойига меъёрдан 25 фоиз ортиқ, лекин йилига 3 ойдан кўп бўлмаган ва кетма-кет 2 ойдан кўп бўлмаган миқдорда оширилиши мумкин.

Парвоз вақтининг йиллик меъёри оширилмайди.

34. Ойлик парвоз вақти меъёрининг кўпайишига қуйидаги ҳолларда йўл қўйилади:

трансмеридиан, транскенглик қўнишсиз парвозларда — 8% дан ортиқ бўлмаган;

бошқа парвозларда — кўпи билан 5% дан ортиқ бўлмаган;

АХИда — кўпи билан 4% дан ортиқ бўлмаган.

35. Бир неча турдаги ХКлардаги парвозларни бажаришда экипаж аъзолари учун парвоз вақтининг ойлик ва йиллик меъёрлари ХКнинг тегишли турларига мутаносиб парвоз вақтининг меъёри билан белгиланади.

36. Кўпайтирилган экипаж таркиби билан парвозларни бажаришда экипажнинг ҳар бир аъзосига парвоз вақтида фақат ўзининг иш жойида бўлган ва экипаж аъзоси вазифаларини бажарган вақти ҳисобланади.

Ишдаги парвозда берилган танаффус вақти экипаж аъзосининг парвоз вақти бўлиб ҳисобланмайди. Бундай парвозларда экипаж аъзоларининг пар-

воз вақтининг ҳисоб тартиби эксплуатант томонидан белгиланади ва ПБҚга киритилади.

III. Ҳаво кемалари экипаж аъзоларининг дам олиш вақти

1-§. Экипаж аъзоларининг дам олиш турлари

37. ХК экипаж аъзоларининг дам олиш турлари қуйидагича белгиланади: парвозлар оралиғида базавий аэропортда дам олиш; парвозларни бажаришда базавий аэропорт ташқарисида дам олиш; меъёрдан ортиқ бўлган парвозларда дам олиш учун танаффус; ҳар ҳафтада дам олиш (дам олиш кунлари);

38. Экипаж аъзоси парвоздан кейинги 24 соат дам олгандан кейин 48 соатдан кам бўлмаган дам олиш вақти бериладиган бўлса, экипажнинг парвоздан кейинги дам олиш вақти унинг жадвал бўйича дам олиш куни билан уйғунлаштиришга рухсат берилади.

2-§. Парвозлар оралиғида базавий аэропортда дам олиш

39. 12 соат давом этган иш вақтида экипаж аъзоларининг парвозлар оралиғидаги дам олиш вақти 12 соатдан кам бўлмаслиги (агар парвоз иш вақтининг ярмидан кўпи экипажнинг стандарт кунига тўғри келса) ва 24 соатдан кам бўлмаслиги керак (агар парвоз иш вақтининг ярмидан кўпи экипажнинг стандарт тунига тўғри келса).

Қатновлар орасидаги дам олиш парвоз топшириғини бевосита бажариб бўлингандан кейин берилади.

40. Парвоз иш вақти кўпайтирилган ва максимал бўлган парвозларни бажаришда экипаж аъзоларига парвозларнинг орасида 36 соатдан кам бўлмаган парвозлараро дам олиш кўринишида интервал берилади.

41. Трансмеридиан ва транскенглик парвозларни бажаришда экипаж аъзоларининг дам олиш вақтлари қуйидагилардан иборат бўлиши керак:

парвоз иш вақти давомийлиги меъёри бўлган парвозлардан кейин камида 24 соат;

парвоз иш вақти кўпайтирилган ва максимал бўлган парвозлардан кейин камида 48 соат.

3-§. Парвозларни бажаришда базавий аэропорт ташқарисида дам олиш

42. Оралиқдаги ва охириги аэропортларда, экипаж алмашиш ва экипаж алмашмасдан парвозларни бажаришда экипаж аъзоларига дам олиш сутка вақти ҳисобга олинмаган ҳолда берилади. Дам олиш олдинги парвоз иш вақтига боғлиқ бўлади ҳамда қуйидагилардан иборат бўлиши керак:

олдинги парвоз иш вақти меъёр бўйича 12 соатгача давом этган бўлса — камида 12 соат;

парвоз иш вақти кўпайтирилган ва максимал бўлган, шунингдек транс-меридиан ёки қўнишларсиз транскенглик парвозларни бажаришда камида 24 соат.

43. Агар экипаж хизмат топшириғи бўйича йўловчи сифатида учиб ўтган бўлса ва унга парвоз топшириғини бажариш учун қолган парвоз вақти ет-маса, парвоз 12 соатдан кам бўлмаган, ухлаш учун шароит яратилган дам олишдан кейин бажарилиши мумкин.

4-§. Меъёрдан ортиқ парвозларни бажаришда экипаж аъзоларига танаффус бериш

44. Меъёрдан ортиқ парвозларни бажаришда парвоз хавфсизлигини таъминлаш мақсадида психологик функция ва профессионал фаолиятни лозим даражада сақлаш учун экипаж аъзоларига дам олиш учун бериладиган танаффус вақти тўла дам олиш вақти ҳисобланмайди ва улар парвоз вақти-дан чиқариб ташланмайди.

45. Кўпайтирилган экипаж учувчилар таркибининг аъзоларига парвозда бериладиган танаффуслар навбатини катта ХҚК, кучайтирилган борткузатувчилар бригадасида эса борткузатувчилар бригадаси бошлиғи тартибга солади.

46. Экипаж учувчи таркибининг ва борткузатувчилар бригадасининг ҳар бир қўшимча аъзосига дам олиш учун жой ажратилиши лозим, шу жумладан йўловчиларни ташишда ХҚНинг йўловчи салоҳида ҳам ажратилиши керак.

5-§. Ҳар ҳафталик узлуксиз дам олиш вақти (дам олиш кунлари)

47. Экипаж аъзоларига беш кунлик иш ҳафтаси давомида, ҳафтада икки кун дам олиш берилади, олти кунлик иш ҳафтасида эса бир кун берилади.

48. Экипаж аъзоларига дам олиш кунлари базавий аэропортда, шунингдек узок эстафеталардаги экипаж алмашинув аэропортларида берилади. Эстафетани кутаётган вақтида экипаж аъзоларига бериладиган дам олиш экипажнинг парвоз топшириғида кўрсатилиши керак.

IV. Парвозда режалаштирилмаган вазиятларда иш ва дам олишнинг хусусиятлари

49. Парвоздаги режалаштирилмаган вазиятларга қуйидагилар киради: турли сабаблар билан бошланғич, оралик ва якуний аэропортларда учушнинг кечиктирилиши;

захирадаги аэродромга қўниш;

ерда ва парвозда авиация техникасининг ишламай қолиши;

парвоз режасининг ўзгаришига таъсир қилувчи бошқа вазиятлар.

50. Бошланғич, ораликдаги ва охири аэропортлардан учиб кетишнинг ҳар қандай сабабларга кўра кечиктирилиши, шунингдек қатновни тугатиш учун захира аэродромида қўнгандан кейин барча экипаж аъзолари оғзаки розилик берган ҳолда ХҚК экипажга белгиланган парвоз вақтини 2 соатга узайтиришга ҳақлидир ва бу ҳақда парвоз топшириғига ёзув киритади.

Бундай қатнов тугатилгач, экипажнинг барча аъзоларига базавий аэро-портда парвоздан кейинги дам олиш вақти 50 фоизга узайтирилади.

V. Иш вақти ва дам олиш вақтини режалаштириш ва ҳисобга олиш

51. Экипаж аъзоларининг ойлик иш режаси уларнинг ойлик иши ва дам олиш экипаж аъзоларига камида 7 кун олдин етказиладиган режа-жадвалида амалга оширилади.

52. Экипажнинг ҳар бир аъзоси учун иш вақти, дам олиш кунлари ва таътилини жамланган ҳисоби олиб борилади.

VI. Якуний қоида

53. Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон авиаходимлари касаба қўмитаси, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси билан келишилган.

*Меҳнат ва аҳолини ижтимоий
муҳофаза қилиш вазири*

А. ХАИТОВ

2010 йил 18 август

Соғлиқни сақлаш вазири

А. ИКРОМОВ

2010 йил 18 август

*Ўзбекистон авиаходимлари
касаба қўмитаси МК раиси*

Ш. МИНГАЛИЕВ

2010 йил 18 август

*«Ўзбекистон ҳаво йўллари»
миллий авиакомпанияси
Бош директори*

В. ТЯН

2010 йил 18 август

Ўзбекистон Республикаси фуқаро авиациясининг
ҳаво кемалари экипаж аъзоларининг иш вақти ва
дам олиш вақтини нормалаштириш
авиация қоидаларига (ЎзР АҚ-94)
1-ИЛОВА

324-модда

— 78 —

37 (433)-сон

**Парвоз иш вақтининг давомийлиги
МЕЪЁРЛАРИ**

Парвознинг шароитлари	Экипаж таркиби	Режадаги қўнишга қараб парвоз иш вақтининг (соатда) давомийлиги				
		давомийликнинг номланиши	1-2 та қўниш	3 та қўниш	4 та қўниш	5 ва ундан кўпроқ қўниш
Экипаж парвоз иш вақти- нинг ярмидан кўпи стан- дарт кунларида ўтади	Минимал (ХҚ УФР асосан)	Меъёрдаги	12	11,5	11	10
	Кўпайтирилган (кучайтирилган ХҚК штурман, бортмуҳандис)	Кўпайтирилган	14	13,5	13	12
	Икки таркибли (экипажнинг учиш таркиби ҳамма аъзолари кучайти- рилган ва борткузатувчилар бри- гадаси 50%гача)	Максимал	16	15,5	15	14
Экипаж парвоз иш вақти- нинг ярмидан кўпи стан- дарт тунларида ўтади	Минимал (ХҚ УФР асосан)	Меъёрдаги	12	11	10	-
	Кўпайтирилган (кучайтирилган ХҚК штурман, бортмуҳандис)	Кўпайтирилган	14	13	12	-
	Икки таркибли (экипажнинг учиш таркиби ҳамма аъзолари кучайти- рилган ва борткузатувчилар бри- гадаси 50%гача)	Максимал	16	15	14	-

Ўзбекистон Республикаси фуқаро
авиациясининг ҳаво кемалари экипаж
аъзоларининг иш вақти ва дам олиш
вақтини нормалаштириш авиация
қоидаларига (ЎзР АҚ-94)
2-ИЛОВА

**Парвоз вақтининг давомийлиги
МЕЪЁРЛАРИ**

Ҳаво кемасининг тури, ходимлар	Парвоз вақти (соатда)		
	Учиш куни	ой	йил
1. Транспорт авиацияси учун			
а) Экипажнинг учиш ходимлари:			
Б-767. Б-757, А-310, А-300/600, А-320, RJ-85, Ил-76. Ту-154. Як-40, Ан-12	Меъёрлаштирилмаган	75	750
Ил-114, Ан-24, Ан-26	Меъёрлаштирилмаган	70	700
б) экипажнинг хизмат кўрсатувчи ходимлари:			
Борткузатувчи — аёл	Меъёрлаштирилмаган	75	750
Борткузатувчи — эркак	Меъёрлаштирилмаган	80	800
Ил-76, Ан-12, Ан-26 ХКга бортоператор	Меъёрлаштирилмаган	80	800
2. Транспорт ва махсус авиация ишларида (АХИдан ташқари):			
Вертолётлар	8	70	700
Ан-2 ва ЎЕУА	8	80	800
3. АХИда ўта хавфли ўғитлар:			
Ан-2 ва ЎЕУА	5	80	800
4. Минерал ўғитлар уйғунлигида ўртамиёна — хавфли пестицидлар билан ишлашда ва минерал ўғитлар ва кам хавфли пестицидлар, биоқўшимчалар, аэросев уруғлиги билан ишлашда:			
Ан-2 ва ЎЕУ	7	80	800